

"IBERIA EXPRESS"

Telebistaren publizitate deiak

Espainiako Telebistak berritu egin ditu, eman ohi duen publizitatearen prezioak. Aurtengo urriaren 1etik aurrera, gorakada handia izan dute preziook, lehen katearen barnean.

Arratsaldeko hiruretako deiak dira merkeenak: 152.000 pezeta hogeitasegunduko. Ilunabar eta gaueko deiak dira, pentsa daitekeenez, garestienak: zortzi ta erdietatik aurrera, 200.000 pezetaz gora; bederatzi ta erdietatik aurrera, 400.000 eta gehiago. Denetan garestiena, gaueko hamarrak eta laurdenetakoa da: 468.000 pezeta segundu bakoitzeko.

Konsumismoaren balioa ez da, beraz, batere merkea. Hala ere, publizitateari ematen zitzaizkion saioaldiak, laburtu egin dira programaketa berrian: lehen katean 59 minututatik 20 minututara jaitsi da eguneko publizitate denbora. Denbora laburketa hau, prezioak igan eraziz konpontzen da orain. Hemendik aurrera, enpresa guttiagok izango du Telebistarako sarbiderik, baldintza ekonomikoek hesi^o hertsia^o bat ezartzen baitiete. Handiak indartuz joango dira, publizitate horrek dakarren merkaturan; ttikiak, osterak, isilduz eta desagertuz.

Galegoak eta Portugal

Hemendik aurrera, Antonio Dias Portugaleko merkatal bulegoaren zuzendariak esan duenez, galegoei tratamendu aparteko bat emango zaie Portugalen, hara egin litzaketan ikustaldietan.

Ondoko Estatu bateko eskualde jakin^o batekin, gainerakoetatik bereizirik, horrela portatzea, ez da, dakigunez, nazioarteko harremanetan batere ohizkoa den politika. Horrexegatik harritu gaitu albisteak. Eta berehala joan gara jokabide horren arrazoinen bila.

Dias jaunak agertu duenetik jakin ditugu Portugaleko Gobernu berrituaren asmoak. «Portugalek Galiziarekin duen kideko izaera eta hizkuntzagatik», eta erizpide^o turistikoengatik erabaki omen du hori hango Gobernuak. Egoera berri honetan, beraz, galegoek abantailak eta prezio beherapenak ukanen dituzte bidaietan. Aurrerantzean Galiziako semeek hobari^o bereziak izango dituzte ostatu eta jantokietan. Abantail hauk laster agertuko dira arautegi batean.

Pere Bosch Gimpera hil da

Mexikotik etorri zaigu albisteak: Pere Bosch Gimpera hil da han, urriaren lehen hamabostekoan. Gure irakurle askorentzat, agian, ezezaguna da Bosch Gimpera; baina euskaldunon omenaldi bat merezi duela aitortu beharrean gara hemen.

Bosch Gimpera Barcelonako **Universitat Autònoma**ren Erretore izan zen Erepublika denboran. «Estudis Universitaris Catalans» hartatik hasita, bide luzea eta oparoa^o bete du bere Kataluniaren, eta Euskal Herriaren alde ere. Arkeologia et Prehistoria izan dira Bosch Gimperaren alorrak, eta beti arduratu izan zen euskal herriaz eta gure kondairaz.

1934.eko urriko matxinadaren^o ondoren, atxiloturik^o eduki zuten. Gerla garaian, 1937-1939.eraoan, **Generalitat** haren Justizi Kontseilari izan zen. Gerlatea amaitzean, herbestera joan zen. Lehenik Oxford-en, gero Panama, Kolombia eta Mexikon egin du lan. Azkeneko hiri honetan bizi izan da 1941.etik, orain hil den arte.

Bosch Gimperak Barcelonan sortutako Eskolan moldatu diren eta bertako giroan diharduten prehistorigile gehienek ez dute zuzenean Bosch Gimpera ezagutu, eta maisutzat aitortu dute. Miquel Terradell jaunak azaldu

digu berrikitan^o maisutza sinboliko horren zergatikoa: **Universitat Autònoma** hartan hizkuntzaren arazoari aurpegi eman zion, gaztelania eta katalana, biak erabiliz; estudio programaketa eta irakasle bilaketan kalitateari begiratu zion ardurarik handienarekin, Europako eredu^o hurbiletik jarraikiz. Azkenik, **Universitat Autònoma** hari ez zitzaion falta izan, edozein ikastetxek behar duen gizaritezko^o zentzurik: langileentzat ere unibertsital estudioak sortu zituen Bosch Gimperak. Ekintza horrek landatu zuen, hamar urte lehenago inork amestu ere egingo ez zukeen Unibertsitate berria. Barrutik aldatu zuen hark Kataluniako Unibertsitatea, barnetik bertatik lan eginez.

Euskal Historiari eman zizkion fruitu ederrengatik, Bosch Gimpera nahitaez gogoratu behar genuen guk hemen, hark hain maitea zuen Euskal Herrian. Goian bego!

Kantariak eta Estatuaren Oinharrizko Legeak

Barcelonako Udaletxeak^o dei bat egin du, hiriko Musikal Kontserbatorioan irakasle aukia eduki erazteko. Horretarako, ohi den erara, bere baldintzak ere eman ditu lehiaketarako. Horraino dena bere bidetik, beraz.

Baina baldintzetan ba dago, hain zuzen, zerbait bitxirik: kantarien artean kantari izan beharko duen irakasleari, Estatuaren Oinharrizko Legeak zineztatzea^o eskatzen zaio. **La Vanguardia Española** egunkariak dioenez, ez omen da oraindik ere kantuarien eta halako «legezkotasunaren» arteko zerikusirik ongi argitu.

Bulgariako Hispania

«Iberia Express» hau oraingoan Bulgariatik datorkigu ibiltari eta berri ekarle. Izan ere, Bulgariak Hispania zaharraren kultur atal bat gorde egin du gaurdano: hango sefardiarrek XV. mendeko erdara bitxia darabilate gaur ere, kultura hura^o orain hiltzer^o egon arren.

Bulgariak betidanik ezagutu ditu juduak bere lurretan. Persiako Darioren garaitik eta K.a. (= Kristoren aurreko) II. mendetik bai, gutienez. Baina, XV. mendean Errege Katolikoek Espainiatik kanpora bota zituzten juduetarik sail on bat Bulgarian kokatu^o zenez geroztik, hango juduen kultura eta hizkuntza sefardiarra izan da (hau da, Espainiatik herbesteratuen gaztelania). Judu sefardiarrok tragedia bat ari dira bizitzen orain: «Gure seme-alabek ez dakite gure hizkuntza; geu gara, gaztelania erabiliko duen azken belaunaldia». Urte gutitan, azken Gerlate Handiaren ondoren, 50.000 lagunetarik 5.108 lagunetara jaitsi dira juduak Bulgarian. Guttitto dira, kultur autonomia bat gorde ahal izateko.

Nazismoak ez zituen garbitu, baina haiek herbesterrako bidea hartu zuten. Haien eskola apartekoak hitxiak^o izan dira, geroztik. Sinagoga izan zitekeen hizkuntzaren salbaidide; baina Estatuaren ideologiak ez du erligio bizitza batere laguntzen. Sefardieraz ez da argitalpen bat ere agertzen orain: denek dakite bulgariarra, eta berori erabiltzen dute gelditu diren judu gutti horiek. Eta eskuartean duten kultur aldizkaria ere, ingelesez ematen dute argitara.

Gutti direlako eta Estatu bat falta zaielako, hiltzera doa Bulgariako sefardiak kultura. Espainiak laguntza eskaini du, espainiol kultura hura salba dadin; baina Bulgarian nazio batasun premiak indar handiagoa izan du orain artean.

Joseba INTXAUSTI

dieta, deutsee	zaigu, jaku	
digu, deusku	zaio, jako	
litzakete, leikeez	zion, eutson	zitzaizkion, jakozan
zaie, jake	zitzaion, jakon	zizkion, eutsozan